

Laidiens: 27.06.2002., Nr. 96

Ministru kabineta noteikumi Nr.253

Rīgā 2002.gada 25.jūnijā (prot. Nr.26, 8.§)

Darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu izpētē un ieguvē

Izdoti saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 25.panta 8., 9. un 18.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu ģeoloģiskās meklēšanas, izpētes un iegūšanas darbos, derīgo izrakteņu ieguvē virszemē, kā arī derīgo izrakteņu ieguvē apakšzemē, tos izurbjot.
2. Šo noteikumu prasības attiecas uz visiem uzņēmumiem, kas nodarbojas ar:
 - 2.1. derīgo izrakteņu meklēšanu;
 - 2.2. derīgo izrakteņu izpēti;
 - 2.3. derīgo izrakteņu ieguvi;
 - 2.4. iegūto derīgo izrakteņu sagatavošanu pārdošanai, arī dabas gāzes glabāšanu apakšzemes krātuvēs, izņemot derīgo izrakteņu turpmāko apstrādi.
3. Apakšzemes derīgo izrakteņu ieguvei tiek piemērotas šo noteikumu III nodaļā noteiktās prasības.
4. Par šo noteikumu ievērošanu ir atbildīgs darba devējs.
5. Šo noteikumu ievērošanu kontrolē Valsts darba inspekcija.

II. Darba devēja pienākumi

6. Nodarbināto darba aizsardzībai darba devējs nodrošina:
 - 6.1. tādu darba vietu plānojumu, konstrukciju, aprīkojumu, komplektāciju, izmantošanu un uzturēšanu, lai nodarbinātie varētu veikt darba pienākumus, neapdraudot savu vai citu nodarbināto drošību vai veselību;
 - 6.2. darba vietas izmantošanu tikai tāda darba devēja norīkota nodarbinātā uzraudzībā, kuram ir nepieciešamās zināšanas un prasme jomā, kas saistīta ar darba aizsardzības nodrošināšanu konkrētajā darba vietā (turpmāk — norīkotais darbinieks);
 - 6.3. ar paaugstinātu risku saistīti darbi tiek uzticēti atbilstoši apmācītiem nodarbinātajiem un tiek veikti saskaņā ar darba aizsardzības instrukcijām;
 - 6.4. iespēju saņemt atbilstošu pirmo palīdzību;
 - 6.5. nodarbināto regulāras praktiskās mācības darba aizsardzības jautājumos;

6.6. nodarbināto un viņu uzticības personu regulāru informēšanu par visiem darba vietā veiktajiem nodarbināto darba aizsardzības pasākumiem, arī:

6.6.1. riska novērtēšanu un preventīvajiem pasākumiem;

6.6.2. kolektīvajiem un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

7. Darba devējs nodrošina, lai tiktu izstrādāts, sagatavots un atbilstoši izmaiņām darba procesā aktualizēts darba aizsardzības plāns (turpmāk — plāns). Plānā īpaši norāda:

7.1. darba vides riska novērtējumu;

7.2. darba aizsardzības pasākumus, kas veicami, lai nodrošinātu nodarbināto drošību un veselības aizsardzību;

7.3. apliecinājumu, ka darba vietas un iekārtu konstrukcija, izmantošana un apkope ir droša;

7.4. darba organizācijas, vadības un darba aizsardzības kārtību.

8. Plānu sagatavo pirms darba uzsākšanas, un to pārskata, ja mainās darba organizācija, tehnoloģija, darba aprīkojums, darba vieta tiek paplašināta vai pārveidota vai ir noticis nelaimes gadījums darbā, pēc kura ir mainīts darba aprīkojums un veikti pasākumi, lai šādi gadījumi neatkārtotos.

9. Ja vienā derīgo izrakteņu ieguves vietā nodarbināti vairāku darba devēju nodarbinātie, darba devēji sadarbojas, sagatavojot plānus un pasākumus, kas veicami, lai nodrošinātu nodarbināto darba aizsardzību.

10. Ja vienā darba vietā vienlaikus strādā vairāku darba devēju nodarbinātie:

10.1. katrs darba devējs atbild par viņa kompetencē esošajiem jautājumiem;

10.2. darba devējs, kurš ir atbildīgs par darba vietu, veic nepieciešamos pasākumus, lai tā uzņēmumā no cita uzņēmuma iesaistīto nodarbināto darba devējs pirms šādas iesaistīšanas saņemtu informāciju par darba vides risku, saskaņotu un koordinētu visus ar darba aizsardzību saistītos pasākumus un savā plānā norādītu saskaņošanas mērķi, pasākumus un kārtību;

10.3. darba aizsardzības pasākumu saskaņošana neietekmē katra darba devēja atbildību šajā jomā.

11. Aizsardzībai pret ugunsgrēka, sprādziena un kaitīgas atmosfēras rašanās risku darba devējs, ņemot vērā darba specifiku, apjomu un iespējamo nodarbināto skaitu, nodrošina:

11.1. nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus, lai nepieļautu, atklātu un novērstu ugunsgrēku, sprādzienu rašanos un izplatīšanos, kā arī novērstu sprādzienbīstamas vai kaitīgas atmosfēras rašanos;

11.2. evakuācijas un glābšanas pasākumus, lai nodarbinātajiem būtu iespējams droši un ātri atstāt darba vietas;

11.3. brīvus evakuācijas ceļus un izejas;

11.4. atbilstošu pirmās medicīniskās palīdzības, ugunsdzēsības, sprādziendrošības un evakuācijas aprīkojumu pietiekamā daudzumā;

11.5. pietiekamu skaitu īpaši sagatavotu nodarbināto ar nepieciešamo aprīkojumu, kuri ugunsgrēka vai citu briesmu gadījumā spētu sniegt palīdzību un rīkoties saskaņā ar plānu;

11.6. piemērotas brīdinājuma un citas informācijas sistēmas, lai, ja nepieciešams, varētu informēt nodarbinātos par veicamajiem drošības pasākumiem un evakuācijas iespējām, kā arī uzsākt palīdzības, evakuācijas un glābšanas darbus.

III. Vispārīgās darba aizsardzības prasības darba vietās

12. Šajā nodaļā noteiktās prasības piemēro darbos, kas saistīti ar derīgo izrakteņu meklēšanu, izpēti, ieguvi un to sagatavošanu pārdošanai, ņemot vērā darba vietas īpatnības, darbības veidu, apstākļus un darba vides risku.

13. Darba vietas projektē, konstruē, aprīko, izmanto, pārtrauga un uztur tā, lai tās izturētu paredzamo dabas spēku ietekmi un atbilstu to izmantošanas veidam.

14. Darba vietu iekārtošanai un izmantošanai nosaka šādas prasības:

14.1. darba vietas iekārto tā, lai nodrošinātu atbilstošu aizsardzību pret kaitīgu darba vides ietekmi. Darba vietas uztur kārtībā, jebkuras bīstamas vielas vai nogulsnes aizvāc vai kontrolē, lai neapdraudētu nodarbināto drošību un veselību;

14.2. darba vietas plāno un iekārto (aprīko) saskaņā ar ergonomikas principiem;

14.3. bīstamās zonas, kurās pastāv nopietnas un tiešas briesmas, norobežo un norāda ar brīdinājuma zīmēm;

14.4. izolētas darba vietas nodrošina ar piemērotiem sakaru līdzekļiem.

15. Lai darba maiņas laikā nodrošinātu nodarbināto drošību un veselības aizsardzību katrā darba vietā, darba devējs:

15.1. norīko nodarbinātos (norīkotie darbinieki), kas veic uzraudzību;

15.2. nosaka uzraudzības kārtību.

16. Darba devējs var personīgi uzņemt šo noteikumu 15.punktā minēto uzraudzību un atbildību par darba vietu, ja viņš ir apmācīts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

17. Darba vietā ir noteikts atbilstoši darba specifikai un apjomiem sagatavotu nodarbināto skaits.

18. Nodarbinātos nodrošina ar nepieciešamo informāciju un instrukcijām, kā arī veic šādu nodarbināto apmācību:

18.1. sākotnējo, darbu uzsākot;

18.2. periodisko, ne retāk kā reizi gadā;

18.3. papildu, ja notikušas darba vietas, darba procesa (tehnoloģijas) vai darba aprīkojuma izmaiņas, avārijas, nelaimes gadījumi vai ir bijuši citi iemesli, kuru dēļ ir paaugstinājies darba vides risks.

19. Instrukcijas un citus reglamentējošos dokumentus katrai darba vietai izstrādā, kā arī instruktāžu un apmācību veic saskaņā ar darba aizsardzības normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

20. Katrā darba vietā, veicot jebkuru darbu, lieto drošas darba metodes.

21. Saskaņā ar plānu izstrādā un dokumentē darba kārtību bīstamu darbu veikšanai un tādu vienkāršu darbu veikšanai, kas kopā ar citām darbībām var radīt nopietnas un tiešas briesmas. Darba atļauju pirms darba sākšanas izsniedz norīkotais darbinieks. Darba atļaujā norāda noteikumus, kā arī pirms darba, darba laikā un pēc darba veicamos drošības pasākumus.

22. Lietojot mehānisko un elektrisko aprīkojumu un instrumentus (turpmāk — darba aprīkojums), ievēro šādus nosacījumus:

22.1. darba aprīkojumu uzstāda, sagatavo darbam, darbina un tā apkopi veic, ievērojot darba aizsardzības prasības, kā arī attiecīgos normatīvos aktus;

22.2. darba aprīkojums ir attiecīgi piemērots izmantošanai zonā, kurā ir vai var rasties sprādzienbīstama vide, ir vai varētu būt tvaiki vai ātri iztvaikojošs šķidrums;

22.3. ja nepieciešams, aprīko ar piemērotiem aizsarglīdzekļiem un atbilstošām (bezatteices) drošības sistēmām.

23. Darba aprīkojuma tehniskās uzturēšanas prasības ir šādas:

23.1. darba aprīkojumu regulāri pārbauda, apkopj un kontrolē saskaņā ar izstrādāto shēmu;

23.2. jebkuru darba aprīkojuma daļu pārbauda, apkopj un kontrolē apmācīts nodarbinātais.

24. Drošības līdzekļus tehniski uztur lietošanas gatavībā un darba kārtībā un, veicot apkopi, ņem vērā drošības līdzekļu darbības principus.

25. Urbšanas darbu laikā lieto piemērotas kontroles ierīces, lai izsargātos no neparedzētas izplūdes, ņemot vērā urbšanas un apkalpošanas darbu apstākļus.

26. Vispārīgie drošības pasākumi aizsardzībai pret kaitīgu atmosfēras ietekmi, sprādziena un ugunsgrēka risku ir šādi:

26.1. ir veikti pasākumi, lai novērtētu bīstamo un iespējami eksplozīvo vielu klātbūtni atmosfērā un izmērītu šādu vielu koncentrāciju;

26.2. noteiktās vietās atbilstoši plānam ir izvietoti automātiski un pastāvīgi gāzes koncentrācijas mērītāji, automātiskās trauksmes signāla ierīces un ierīces, kuras nodrošina automātisku elektrības padeves atslēgšanu no elektroinstalācijām, kā arī iekšdedzes dzinējiem;

26.3. ja veic automātiskus mērījumus, to rezultātus reģistrē un uzglabā saskaņā ar plānu;

26.4. vietās, kuras ir pakļautas ugunsgrēka vai sprādziena riskam, smēķēt ir aizliegts, un tās ir norādītas atbilstoši normatīvajiem aktiem par drošības zīmju lietošanu darba vietās;

26.5. ir aizliegts izmantot atklātu liesmu un veikt darbus, kas varētu izraisīt uzliesmošanas briesmas, izņemot gadījumus, ja ir veikti attiecīgi drošības pasākumi, lai novērstu aizdegšanos vai sprādzienu.

27. Drošības pasākumi aizsardzībai pret kaitīgu atmosfēras ietekmi ir šādi:

27.1. ja atmosfērā uzkrājas vai varētu uzkrāties bīstamas vielas, ir veikti pasākumi, lai:

27.1.1. novērstu bīstamu vielu izdalīšanos;

27.1.2. nodrošinātu to savākšanu izdalīšanās vietā vai pārvietošanu;

27.1.3. nodrošinātu bīstamu vielu drošu uzkrāšanu vai izkļiedēšanu tā, lai neapdraudētu nodarbinātos;

27.2. vietā, kur iespējama kaitīga atmosfēras ietekme, nodarbināto drošības un veselības aizsardzībai novieto elpināšanas un reanimācijas iekārtas. Ņemot vērā nodarbināto skaitu, kas varētu tikt pakļauti bīstamo vielu ietekmei, norīko nodarbinātos, kuri ir apmācīti rīkoties ar minētajām iekārtām. Iekārtas uzglabā un uztur darba kārtībā atbilstoši noteiktajām prasībām;

27.3. ja atmosfērā ir vai var rasties sērūdeņradis vai citas toksiskas gāzes, plānā atsevišķā nodaļā norāda nepieciešamos aizsardzības līdzekļus un nosaka veicamos profilakses pasākumus.

28. Drošības pasākumi aizsardzībai pret sprādziena risku ir šādi:

28.1. veikti visi nepieciešamie pasākumi, lai novērstu sprādzienbīstamas vides veidošanos un bīstamu vielu koncentrācijas paaugstināšanos;

28.2. vietās, kur pastāv sprādziena risks, veic nepieciešamos pasākumus, lai novērstu sprādzienbīstamas atmosfēras uzliesmošanu vai nesprāgušo lādiņu eksploziju;

28.3. ir izstrādāta sprādziena novēršanas kārtība, kurā detalizēti norādītas nepieciešamās iekārtas un veicamie pasākumi.

29. Prasības ugunsgrēka izziņošanas, ugunsdzēsības automātiskajām sistēmām un ugunsdzēšanas līdzekļiem ir šādas:

29.1. ņemot vērā darba vietas specifiku, telpu izmērus un izmantošanas mērķi, tajās esošās iekārtas, lietojamo materiālu fizikālās un ķīmiskās īpašības, kā arī maksimāli iespējamo klātesošo personu skaitu, darba vietas nodrošina ar piemērotām ugunsgrēka dzēšanas iekārtām pietiekamā daudzumā un, ja nepieciešams, ar ugunsgrēka signalizācijas ierīcēm un trauksmes sistēmām;

29.2. ugunsgrēka dzēšanas iekārtas, ugunsgrēka signalizācijas ierīces un trauksmes sistēmas regulāri pārbauda un uztur noteiktā kārtībā;

29.3. ugunsdzēšanas līdzekļi ir ērti pieejami un vienkārši lietojami, un to atrašanās vietas ir norādītas ar zīmēm, kuras izvieto atbilstoši normatīvajiem aktiem par drošības zīmju lietošanu darba vietās;

29.4. ir izstrādāta ugunsdrošības pasākumu kārtība, kurā norādīti veicamie ugunsdrošības pasākumi.

30. Sprāgstvielas un sprādzienus ierosinošās ierīces uzglabā, transportē un izmanto tikai šajos darbos apmācīti nodarbinātie. Šādus darbus organizē un veic, nepakļaujot riskam nodarbinātos.

31. Satiksmes ceļi atbilst šādām prasībām:

31.1. satiksmes ceļi nodrošina nodarbinātajiem iespēju trauksmes gadījumā droši piekļūt darba vietām un ātri izkļūt no tām;

31.2. nodarbinātajiem, kuri strādā satiksmes ceļu tuvumā, nodrošina vieglu, drošu un piemērotu piekļūšanu satiksmes ceļiem, kāpnēm, arī nostiprinātām un pieslienamām kāpnēm, iekraušanas un izkraušanas platformām un rampām;

31.3. gājēju un satiksmes ceļu daudzums un izmēri atbilst lietotāju skaitam un veicamajām darbībām;

31.4. ja satiksmes ceļu izmanto transportlīdzekļi un gājēji, ierīko pietiekama platuma drošības joslu vai visus būvlaukuma lietotājus nodrošina ar atbilstošām aizsargierīcēm;

31.5. satiksmes ceļi ir noteiktā attālumā no durvīm, vārtiem, caurbrauktuvēm, gājēju celiņiem, gaitenīm un kāpņu laukumiem;

31.6. satiksmes ceļi ir skaidri norādīti, tiek regulāri uzraudzīti un kopti;

31.7. ja darba vietās iebrauc transportlīdzekļi, ievēro ceļu satiksmes noteikumus.

32. Prasības bīstamajām zonām ir šādas:

32.1. bīstamās zonas ir skaidri norādītas atbilstoši normatīvajiem aktiem par drošības zīmju lietošanu darba vietās;

32.2. ja darba vietās ir bīstamās zonas, kurās iespējama nodarbināto vai priekšmetu krišana, šādas zonas, ja iespējams, aprīko tā, lai nepieļautu nepiederošu personu iekļūšanu;